

Møte for lukkede dører, Stortinget 28. juni 1934

Møte for lukkede dører i Stortinget
den 28. juni 1934 kl. 10.00

President: Nygaardsvold.

Dagsorden:

1. Innstilling fra finans- og tollkomiteen om forhøielse av tollen på smult og ister (Innst. S. L.).
2. Referat.

Presidenten: Presidenten foreslår at møtet holdes for lukkede dører.

Votering:

Presidentens forslag bifaltes enstemmig.

Presidenten: Presidenten vil enn videre foreslå at regjeringens medlemmer og de i forretningsordenens § 54 nevnte funksjonærer samt ekspedisjonschef Ohlandt og byråchef Aamodt gis adgang til møtet. Da ingen innvendinger er fremkommet, anser presidenten forslaget for vedtatt.

Presidenten skal videre meddele at den innkalte varamann for Oslo, lokomotivfører Hans Aarsrud, og den innkalte varamann for Sogn og Fjordane, landbruksskolebestyrer Sivert Haaland, har tatt sete.

Sak nr. 1

Innstilling fra finans- og tollkomiteen om forhøielse av tollen på smult og ister (Innst. S. L.).

Presidenten: Presidenten skal meddele at på tross av at det er en hemmelig sak Stortinget behandler idag, er der kommet en skrivelse til Stortinget fra Norges Skogeierforbund i anledning av den hemmelige sak som skal behandles. Skrivelsen er utlagt på presidentens bord.

Alvestad: Jeg anser denne sak for å være en liten sak. Det gjelder en artikkel hvor importen er 372 tonn om året etter statistikken fra 1933. Jeg har ikke kunnet slutte meg til den innstilling som her foreligger om en betydelig forhøielse av tollen på smult og svinefett. Jeg synes at det hele er noe pusleri som ingen tjener på. Da saken var oppe i komiteen, var komiteen enig om at man ikke vilde gjøre noe med denne sak før departementet hadde uttalt sig om saken, og komiteen forela derpå saken for Finansdepartementet, som igjen har forelagt den for Utenriksdepartementet og Landbruksdepartementet. Samtlige 3 departementer fraråder på det innstendigste at man går til noen tollforhøielse her. Etter dette vet ikke jeg hvorfor det er nødvendig for komiteen å høre departementets uttalelse, når man allikevel ikke bryr sig det ringeste om hvad departementet sier. Skal det bli almindelig dette, at så snart en vare blir billig, skal man enten henvende sig til hr. Thagaard, eller man

skal foreta store tollforhøielser for å sette stengsler for bruken av disse varer ved prisforhøielse, samtidig som man fører en politikk hvorved man trykker lønningene lenger og lenger ned - skal dette bli almindelig - så forstår jeg ikke annet enn at man forringer leveforholdene for folk. Om det i det lange løp vil være et gode, det tviler jeg sterkt på. For den norske bonde tror jeg ialfall at en slik utvikling er meget tvilsom. Vår produksjon av disse avfallsprodukter skjer for 80 pct.'s vedkommende hos gårdbrukere og småbrukere som har 1 a 2 griser, er det oplyst fra fleskecentralen, og jeg mener at disse gårdbrukere kan nyttiggjøre sig det utmerkede matfett på en bedre måte enn det gjøres nu. Ifølge direktør Sollid i fleskecentralen skjer det på den måte, at bonden sender svinefett fra Jæren og til Oslo, og man får i nettoppris bare 11-13 øre kiloen.

Sett fra produsentenes standpunkt er det også betenkelig å gå til en så pass stor tollforhøielse her, idet man bare driver forbruket over fra ekte svinefett til kunstsmult, og når en vare fordyres slik at den ikke kan omsettes, vil det ikke være noen hjelp i det. Fleskeprodusentene har for øvrig ved den beslutning Stortinget tok igår, fått en ganske bra ekstra hjelp også for omsetningen av sine produkter, idet Stortinget igår bevilget 200 000 kroner til støtte for omsetningen av fleskeproduksjonen i landet. Den vare som vi idag innbys til å forhøie tollene på, den koster 44 øre pr. kg. Tollene blir efter komiteens innstilling 45 øre pr. kg, altså mer enn varen koster. Riktignok foreslo plankomiteen i sin store innstilling at både dette produkt og kunstsmult skulde ha en toll av kr. 1,08 pr. kg eller 3 ganger så meget som varen koster, men det er nu så sin sak. Jeg har av disse grunner ikke kunnet slutte mig til den foreliggende innstilling. Utenriksdepartementet sier at importen av smult er tatt betraktelig av i de senere år, og av hensyn til våre handelspolitiske forhold til Amerika og Danmark finner Utenriksdepartementet bestemt å måtte fraråde en forhøielse av tollene på smult, men Landbruksdepartementet sier at det ikke har noe imot at man etablerer en importregulering for disse varer. Regjeringen har jo bemyndigelse i henhold til den nylig vedtatte lov om midlertidig importforbud m.v. til å kunne gjennomføre en slik ordning, og jeg mener at det riktigste vilde være i stedet for å gå til en tollforhøielse å henstille til regjeringen å foranstalte importregulering for denne vare. For at man ikke skal si at de som er mot denne innstilling, stiller sig steilt og avvisende her, vil jeg være med på en slik henstilling til regjeringen, for på den måte muligens å bremse op mot den innførsel det her er tale om. På den måte kan ialfall den prisforhøielse som vil følge av en slik importregulering, komme utelukkende de norske produsenter til gode. Ved en tollforhøielse vil prisforhøielsen ikke bare komme på de norske produkter, men også på de utenlandske. Jeg vil derfor stemme mot innstillingen, men får jeg noen støtte, vil jeg foreslå en henstilling til regjeringen om å iverksette importregulering for smult og ister.

Lykke (komiteens formann og ordfører): Jeg tror ikke der er noen grunn for hr. Alvestad til å legge så hårdt i vei mot det

forslag som her foreligger. Som stortingsrepresentantene vet, var det ganske andre krav med hensyn til tollforhøielser som var antydnet i plankomiteens innstilling, ganske andre krav. Jeg kan nevne at den artikkel vi behandler idag, ekte smult, den var sammen med kunstsmulten i plankomiteen foreslått pålagt en grunntoll av 60 øre, altså en totaltoll av kr. 1,08. Nu, efter å ha sett på disse spørsmål, efter henstilling fra et enkelt interessert hold, fleskecentralen, avviste vi enhver tanke på å forhøie tollen på flesk og kunstsmult, og vi satte op - hvad vi ikke fant noe urimelig - den ekte smult i samme grunntoll som flesk. Spørsmålet om importregulering var også oppe; men det er absolutt upraktisk å anvende importregulering i dette tilfelle, fordi denne vare har hatt en synkende import i flere år, og hvis man setter importregulering - det vil i dette tilfelle si at det gjelder praktisk talt et eneste land, De forenede Stater - så vil man der kreve gjennemsnittet av de siste 3 år lagt til grunn for importreguleringen, og da kommer vi op i et ganske annet høit tall enn det importen idag beløper sig til. Av den grunn har jeg ikke kunnet gå med på importregulering; men til tross for at selvfølgelig også jeg kan være enig i at vi har nok av høi toll og nok av tollforhøielser, har jeg dog i dette tilfelle kunnet gå med på dette forlangende, fordi jeg mener at det i og for sig er et rimelig forlangende. Når så de andre krav på den måte idag avvises, vil jeg anbefale Stortinget å slutte sig om dette forslag.

Hognestad: Hr. Alvestad er i virkeligheten enig med venstre og får alltid skryt av venstreregjeringen for at han er på rett vei, når det gjelder disse spørsmål. Jeg tror at det gamle, liberale frihandelsstandpunkt som både hr. Alvestad og venstre representerer, og de gamle frie tilstander som de ønsker skal komme tilbake igjen, de kommer aldri tilbake. Vi har tidligere når det gjelder andre varer, gått med på tollforhøielser, når det gjelder dumpingimport, og alle er klar over at her dreier det sig om dumping. Disse varer selges billigere, eksporteres billigere her til landet enn de selges både i Danmark og i Amerika. I virkeligheten har jeg inntrykk av at hr. Alvestad hadde nokså vanskelig for å finne saklige argumenter mot denne tollforhøielse. Han snakket om at fleskeprodusentene hadde fått en så stor støtte i de 200 000 kroner som Stortinget bevilget igår, men de 200 000 kroner tror jeg ikke vil bringe store fordeler for fleskeprodusentene. Efter det som hr. Lykke sa, finner jeg ikke at det er noen grunn til å si så meget mer. Jeg forstår ikke hvad grunn der skal tjene til ikke å være med på en beskyttelse mot dumping her på samme måte som for andre varer. I finanskomiteen snakket hr. Alvestad om at det vilde fordyre margarinen, men da han hørte at det ikke brukes noe av denne smulten i margarinen, blev det slutt med de argumenter. Jeg forstår ikke, som formannen sa, hvad grunn det skal være til ikke å gå med på denne beskjedne forhøielse og sette denne vare i samme stilling som flesk, for i virkeligheten er det en vare med større næringsverdi; det er 100 pct. fett.

M.J. Strand: Personlig synes jeg at det er rimelig at svinefett får en toll som er tilsvarende flesketollen, og da saken var oppe første gang i komiteen til almindelig diskusjon,

erklærte jeg at forutsatt at regjeringen var enig i det - det vil si forutsatt at de departementer som fikk saken til uttalelse, var enig - så vilde jeg stemme for en toll av 25 øre; men når det nu viser sig at de 3 departementer som har uttalt sig om saken finner at den kan by på visse vanskeligheter, finner jeg ikke å kunne oprettholde den stilling. Jeg vil derfor stemme mot innstillingen.

Johs. Bergersen: Hr. Hognestad sier at hr. Alvestad ikke har ondt for å finne saklige argumenter mot denne innstilling. Jeg synes at selve innstillingen er argument nok mot at Stortinget på fallrepet skal gå til å vedta noe slikt som dette. En tynnere innstilling om en sak har ikke jeg sett her i Stortinget, så lenge jeg har vært her ialfall. Her er kommet en skrivelse til komiteen, Stortingets medlemmer har ikke ide om hvad den skrivelse går ut på. Så kommer komiteen siste dag Stortinget sitter sammen og kaster frem en innstilling som denne, uten noen som helst begrunnelse! Den forteller her, at 3 departementer har advart mot denne innstilling. Hvad har nu departementene sagt? Hva sier Landbruksdepartementet, Utenriksdepartementet, Finansdepartementet? Ikke et eneste ord står det i innstillingen om begrunnelsen for at de ikke kan anbefale innstillingen. Jeg synes det er - jeg hadde nær brukt et meget sterkt uttrykk om finanskomiteens måte å behandle en sådan sak som denne på. Vi som tilhører Stortinget og ikke sitter i finanskomiteen, må da, når vi skal gå med på den slags saker, få litt rede på hvad myndighetene sier om spørsmålet. Det går da ikke an at man skal fly på en innstilling make til denne som vi her innbys til. Jeg vil på grunn av sakens slette forberedelse advare Stortinget mot idag å stemme for denne innstilling.

Alvestad: Jeg sa at dette er en puslelek med handelspolitiske spørsmål. Noe annet er det ikke, og av den grunn vil jeg ikke være med på innstillingen. Hr. Hognestads lovprisning av dette svineavfall skal jeg la ham alene om. Jeg akter ikke å opta noen diskusjon med hr. Hognestad om dette og heller ikke om hans øvrige tilslutning til Selskapet for Norges Vels og landbruksselskaperens plankomite. Det får vi jo anledning til å tale om senere, når den innstillingen kommer frem her i Stortinget. Jeg mener at det forhold, at disse varer til denne tid har hatt en ganske god beskyttelse og fremdeles har det, skulde være nok til at man ikke nu behøvde å gå til noen som helst forandring her. Det er ikke almindelig at tollen, ialfall på almindelige forbruksvarer, skal være 100 pct. av varens verdi; men det ser ut til at man nu skal søke å nå dit stykkevis. Man har nu innført en avgift på margarin, man har fått en forhøiet korntrygd, og da synes man at man også må legge smør på flesk, noe annet kan det ikke være som ligger til grunn for denne tollforhøielse. Som ophjelp for landbruket tror jeg at denne toll vil være mere enn mager. Jeg tror ikke at den som har en gris eller to, vil kunne få noen synderlig økonomisk hjelp ved en slik tollforhøielse. Enhver fornuftig bonde eller annen mann som har en gris eller to, vil kunne opnå langt større fordel ved å bruke sitt svinefett selv enn ved å sende det som salgsvare til landets eneste salgscentral. Det har jo

vært gammel god skikk å nyttiggjøre sig disse ting i husholdningen i vårt land, og ialfall hvis prisen på disse produkter er så lav som det er oplyst fra fleskecentralen, så skulde det være det retteste å gjøre folk opmerksom på at det er økonomisk fordelaktigere for dem å nytte det selv enn å sende det til salg. Jeg tror at både de handelspolitiske grunner som er til stede her, og som man ikke skal knipse ad, og det forhold at her gir man ikke landbruket noen som helst håndsrekning av betydning, skulde være nok til at man ikke rørte ved denne tollsats. Men vil Stortinget gå til det - vel, så får det gjøre det; men jeg tror nok at flertallet blir klokere etterpå enn før.

Presidenten: Det er tegnet en rekke talere, og presidenten foreslår derfor at tiden for de talere som herefter tegner sig, settes til inntil 2 minutter.

Votering:

Presidentens forslag bifaltes enstemmig.

Moseid: Statsminister Mowinckel omtalte igår at spørsmålet om toll på smult hadde fremkalt vanskeligheter med hensyn til eksport av kassebord. For at ingen skal misforstå den uttalelse, gjør jeg uttrykkelig opmerksom på at den uttalelse gjelder kunstmultet fra England, som ikke er medtatt her; og de forslag som her foreligger, har derfor ikke støtt på noen vanskeligheter i så henseende. Jeg nevner det uttrykkelig, for at ingen skal misforstå situasjonen, da forholdet for kunstmult og for natursmult er helt forskjellig. - Med hensyn til spørsmålet om importregulering er jeg enig med formannen i, at en almindelig importregulering ikke kan antas å få noen betydning, fordi importen tidligere har vært så betydelig større enn nu at det vil være vanskelig å begrense kvantumet mere ved en importregulering, og fordi det nu foregår en dumpingimport til vårt land til priser som ligger langt under produksjonsprisene. Hvis det ikke skulde lykkes gjennom en importregulering å stabilisere prisene på et høiere nivå, vil virkningen av importregulering være lik null. Forholdet er, som hr. Alvestad var inne på, at det dreier sig om forholdsvis liten import; men denne lille import til dumpingpriser er avgjørende for markedsprisen for hele det innenlands produserte smult. Det foreligger for oss i komiteen beregninger som viser at utbyttet for produsentene av det avfallsflesk som benyttes til fremstilling av smult, er ca. 13 øre pr. kg. Enhver vil da forstå at det er umulig med de priser å kunne opnå arbeidsfortjeneste ved fremstilling av flesk, det er helt utelukket, og derfor er det nødvendig, hvis man overhodet ønsker at de som er sysselsatt med landmannsproduksjonen, skal ha noe utbytte, noen fortjeneste på sitt arbeide, her å finne midler således at prisene kan heves i noen grad. Det beskjedne tollkrav som her er fremsatt, er naturligvis ikke tilstrekkelig til å tilfredsstille rimelige krav i så henseende; men det er et stykke på vei; det betyr en bedring av forholdene, som vil gjøre at arbeidet med å fremstille flesk blir noe bedre betalt. Den ærede representant hr. Alvestad mente at tollbeskyttelse

her var uten betydning - og han kan jo for så vidt føle sig nokså trygg, for den produksjon han er optatt med, den er ikke gjenstand for konkurranse utenfra. Men for å gjøre et tankeeksperiment: hvis man kom i den situasjon at vi fikk import av konkurransedyktig brød fra utlandet a 10 øre pr. kilograms brød, så tror jeg nok hr. Alvestad vilde søke staten om en beskyttelse, sådan at det kunde bli arbeidsfortjeneste for hans næring. Man skal ikke så aldeles glemme vekk hvordan produksjonsvilkårene nu arter sig i de grunnleggende næringer i vårt land. Dette står i nøie forbindelse med de mange små skritt som må gjøres for at der kan skapes mere likevekt, når det gjelder arbeidsfortjenesten i de forskjellige næringer. Så lenge vi oprettholder det forhold i vårt samfund at den fundamentale, grunnleggende produksjon betales med 20-25 øre pr. time for en voksen mann, mens der i industrien for de samme betales kr. 1,00 a kr. 1,50 og i håndverket 2 a 3 kroner, så må det føre oss inn i permanent krise. Det er umulig å komme ut av krisen under de forhold. Derfor må arbeidet, med alle midler som kan tjene formålet, gå ut på å skape mere likevekt her, således at samfuntsfunksjonene kan virke over alt. Vi må erindre, at hvis det lykkes å øke kjøpekraften hos den befolkning som er knyttet til de grunnleggende næringer, har vi derved også bygget grunnlaget for en stigende beskjeftigelse i industri, i handel, i omsetning - vi har derigjennem skapt et holdbart grunnlag for fremstøtet i retning av å komme ut av krisen.

Jul. B. Olsen: Jeg har i komiteen funnet å måtte slutte mig til hr. Alvestads standpunkt, og jeg har gjort det, fordi saken har vært lite forberedt, og det viser også den måte hvorpå det er fremlagt her. Det er naturligvis meget i det som er fremholdt nu, således av hr. Moseid, med hensyn til likevekten mellem de tre forskjellige erhvervsgrener her i landet. Men jeg tror at vi vil tjene på at dette forslag blir nedstemt i år, og så får det tas op senere og sees i forbindelse med plankomiteens forslag, som kommer op neste år. Det er jo så at alle tre departementer, som har hatt denne sak til uttalelse, har uttalt sig mot det. Jeg finner heller ikke av den grunn - det er ialfall en medvirkende årsak - å ville stemme for flertallets innstilling her, for jeg er klar over at departementene og især Utenriksdepartementet, når det gjelder andre spørsmål og andre saker, som vi har gjennomført i år, vil få en hel del vanskeligheter, og jeg vil ikke være med å øke disse vanskeligheter enn ytterligere, især når en sak er så lite forberedt og man har så liten oversikt som man har over denne sak. Det er meget i det som hr. Bergersen uttalte, og jeg vil bare henviser til det. - Hvad angår det som hr. Hognestad sa, at hr. Alvestad, og da naturligvis også jeg, gikk venstreregjeringens ærinde her, og at det skulde være så galt, så forstår jeg i grunnen ikke at det kan være så meget verre å følge venstreregjeringen enn å følge hr. Lykke.

Bærøe: Jeg hører til flertallet i komiteen, som foreslår en forhøielse av tollene på smult, og når jeg gjør det, er det fordi stillingen idag på fleskemarkedet i vårt land er slik, at man ikke på noe vis får vederlag for utlegg og arbeide med

fleskeproduksjonen. Prisen var for 3-4 uker siden nede i 67 øre pr. kg for førsteklases flesk, men så kommer fradrag bl.a. til avgift av omsetningen kr. 1,50 pr. gris og dessuten frakt. Nettoen blir da 63-64 øre pr. kg. Når prisen er kommet så lavt ned, skyldes det bl.a. også det, at visse deler av grisen praktisk talt ikke kan gjøres om i penger. Det er det eiendommelige forhold, at mens vi som produserer flesk, får mellom 60-70 øre eller idag mellom 70-80 øre pr. kg, så koster fremdeles skinker kr. 1,50 - 1,60 pr. kg. Prisen på koteletter vet jeg ikke idag. Og når vi da spør disse kjøbmenn: hvorfor iall verden senker dere ikke prisen på skinker og koteletter, og på flesk i det hele, så sier de, at det er en del av flesket som praktisk talt ikke lar sig gjøre om i penger, og derfor må prisen på de deler som går, ligge såvidt høit. Så vil jeg minne - særlig vil jeg minne hr. Alvestad, som talte så overbevisende om at dette tillegg til tollene ikke er annet enn puslespill - om at flesketollen idag er 25 øre, men at man i ly av denne bestemmelse om 10 øres avgift på smult kan innføre deler av grisen til en lavere toll. Det vi ber om, er at alle deler på grisen skal ha den samme tollbeskyttelse. Det er sagt at det betyr så lite, det gjelder så lite kvantum. Ja, det er ikke noe stort kvantum, men kvantumet er stort nok til å sette prisen på det vi har å selge av smult, i den grad ned at for råsmult og for ister kan vi ikke regne med mere enn 13-14-15 øre pr. kg. Derfor er det vi så gjerne vil ha denne forhøielse, slik at tollene her ialfall kan komme på høide med tollene for flesk ellers, at det kan bli noe bedre betaling også for det man kanskje kan kalle avfall av slaktet.

Presidenten: Hr. Alvestad har fremsatt følgende forslag: "Det henstilles til regjeringen å innføre importregulering av smult og ister."

Statsråd Lund: Jeg tror nok at alle kan være enig i, at denne sak ikke egentlig har vært så svært grundig forberedt, og at Stortinget heller ikke har fått anledning til å sette sig så meget inn i saken. Det eneste som foreligger for Stortingets medlemmer, det er den meget korte innstilling, som jo ikke inneholder så svært meget. Grunnlaget for denne innstilling skulde da være den skrivelse som Finansdepartementet har sendt, og hvor der er tatt inn Utenriksdepartementets og Landbruksdepartementets uttalelser og henvist til vedlagte bilag. Det skulde være grunnlaget. Det skulde inneholde opplysningene. Men Stortingets medlemmer, bortsett fra komiteen, har ikke det spor av rede på hvad det står i disse dokumenter, som egentlig skulde være proposisjonen, som jo skulde inneholde alle opplysninger. Intet er trykt, kun de få ord i innstillingen, som vel ikke gir mange faktiske opplysninger. Vi fikk beskjed for 2-3 dager siden fra komiteen om at et sådant forslag var reist, og man bad om en uttalelse øieblikkelig, og uttalelsen måtte også skaffes fra departementets side i løpet av et par dager. Så hurtig er det gått. Det som det da var reist spørsmål om, det var såvel en forhøielse av flesketollen som forhøielse av tollene på smult. For flesketollens vedkommende ser jeg da til min glede at den har man ikke gått på.

Her er det ikke spørsmål om større eller mindre vilje til å hjelpe vedkommende næring, men her er det spørsmål om på hvilken måte man gjør det best, og regjeringen er - efter de opplysninger den sitter inne med - ikke i tvil om, at såvel handelspolitisk som når det gjelder de eksportinteresser som også knytter sig til landbruket, når vi bedre og sikrere hen til det mål som ønskes ved en importregulering enn ved toll. Hvordan disse forhold ligger an i det hele tatt, og hvordan det virker bare et rykte om at noe skal gjøres her, det vil man lett få inntrykk av, når man leser departementets skrivelse med bilag. Det sees der at den 29 mai i år henvendte den engelske minister her i landet sig med en note til Norge i anledning av de rykter som var kommet ut i anledning av plankomiteens fettplan. Der nevner den britiske minister noe som visstnok ikke er blitt aktuelt idag, nemlig tollene på kunstsmult, og også en annen vare som vedkommer landbruket, som heller ikke er aktuelt idag. Men England gjør ganske rolig og koldt oppmerksom på det enkle faktum, at Norge har fått adgang til nu under kontingenteringen å eksportere bacon til England, til tross for at Norge tidligere praktisk talt ikke hadde noen baconeksport til England. Det er ganske klart, at når et enkelt land stiller sig så velvillig, får man vel si at det ved kontingentering tillater oss å eksportere en vare som vi tidligere år ikke har eksportert noe av, så kan det ikke rolig se på at dets egne tilsvarende interesser gåes for nær. Det er ganske riktig heldigvis at i dette forslag her er kunstsmult ikke tatt med. Men for at man skal ha en liten oversikt over hvordan sammenhengen er her, og hvordan sammenhengen er for landbrukets egne interesser, vil jeg bare nevne at vi til England eksporterer kassebord til en verdi av henimot 3 millioner kroner, og hvert halvår i den siste tid, når det har vært oppe planer eller rykter om toll på kunstsmult her, har de engelske avtagere av kassebord sagt: Vi kan ikke plasere denne bestilling, hvis vi ikke har sikkerhet for at tollene på kunstsmult ikke blir forhøiet. Jeg tror nok at det i utpreget grad er i landbrukets interesse at vi kan få oprettholde vår eksport av kassebord til en verdi av henimot 3 millioner, og det må veies mot de andre interesser.

Nu er det ganske riktig at man har ikke tatt det med her; men når det har vært nevnt her at det ikke har vært noen innsigelse mot det som foreslås her, må man være oppmerksom på at ingen av de land som dette vedkommer, har noen anelse om hvad vi nu foreslår eller her tenker å gjøre. Det land som har den største interesse når det gjelder det almindelige smult, er selvfølgelig Amerika. Det er ganske riktig at importen har vært synkende; importen av smult var i 1932 437 000 kg. og den sank i 1933 til 372 000 kg. Derav kom fra Amerika 296 000 kg. i 1932 og 236 000 kg. i 1933. Man kan si at det ikke er store tall, men man regner nu i handelen mellom landene også med de relativt små tall. Så kan vi si: Er der noen interesser for vårt landbruk med hensyn til eksport til Amerika? Ja, alle vil vite at det har pågått et meget stort arbeide med å oparbeide vårt ostemarked i Amerika, og resultatet av det arbeide er at i siste halvår er eksporten av norsk ost til Amerika steget med 25 pct., og man håper å kunne oparbeide den videre. Eksporten av ost til Amerika er nu kommet op i vel 100 000 kg., og

verdien er 1,20 pr. kg. Jeg skulde anta at rent pengemesig sett er den interesse som vi har i osteeksport til Amerika, likeså stor som Amerikas interesse i smulteksport derfra til oss, så jeg tror nok også man skal ta litt hensyn til vårt landbruks eksportinteresser, når vi kommer inn på disse forhold. - Går vi utenfor landbruket, har vi selvfølgelig også adskillige eksportinteresser på Amerika. Jeg vil bare nevne en enkelt ting som vår fiskehermetikk-eksport.

Så er da spørsmålet, hvis man finner det nødvendig, til tross for at her er synkende import, å sikre sig mot noen økning av importen og mot at denne smultimport skal virke skadelig: Vil det ikke være fornuftigere i stedet for i et relativt begrenset spørsmål å gå til en så uforberedt tollforhøielse, som utvilsomt, sådan som forholdene er, kan komme til å skade de av våre eksportinteresser som nettop knytter sig til landbruket, - vil det ikke være riktigere, og når man ikke målet like så godt ved å gjøre det som regjeringen sier: Vel, la oss heller ta importregulering - således som hr. Alvestad nu har foreslått? - Det sies at importregulering her skulde være uheldig, fordi man må ta gjennemsnittet for tre år. Men det er ingen regel om at man må ta gjennemsnittet for tre år, man er ikke bundet i så henseende. Jeg vil derfor anbefale, spesielt fordi saken er så lite forberedt, at man nu går til importregulering og ikke går på en tollforhøielse her, hvis følger man ikke har full oversikt over. Jeg tror også at landbrukets interesser vil være fullt tilgodesett og varetatt ved denne importregulering.

Lykke: Det er jo bedrøvelig å høre disse beklagelser over sakens dårlige forberedelse; men spørsmålet blev oss først forelagt forleden dag ved en deputasjon fra de interesserte i fleskeproduksjonen. Jeg tror også at den ærede statsråd i stedet for å dra til felts mot komiteen på denne måte burde ha tenkt sig litt om og reflektert over hvorvidt ikke komiteens formann også burde ha forutsetninger for å kunne veie de hensyn som han holder frem her. Vi har jo nettop avvist de krav mot hvilke der blev rettet de sterkeste innvendinger fra Utenriksdepartementet, vi har avvist dem og er blitt stående ved et så rimelig krav som å heve tollen på ekte svinesmalt op til samme toll som der idag er på flesk. Når vi ikke har tatt inn i innstillingen de innvendinger som er kommet, er det fordi vi jo bare sier at disse departementene har ikke anbefalt det. Utenriksdepartementet henviser til sin skrivelse av 23 mai som praktisk talt utelukkende dreier sig om kunstsmalt, og med det vi gjør idag, mener vi at vi i det hele har avvist spørsmålet om kunstsmalt. Dette bilag fra den engelske legasjon som er tatt inn her, dreier sig jo bare om varer som det i det hele tatt ikke er snakk om. Det eneste som er satt inn her om smalt, er det som Utenriksdepartementet sier: "Med hensyn til smalt utgjorde importen i 1932: 437 506 kg., hvorav fra Amerikas Forente Stater 296 700 kg. og fra Danmark 16 392 kg. I 1933 var importen 372 090 kg. hvorav fra Amerikas Forente Stater 236 400 og fra Danmark 116 000 kg. Importen av smalt er for øvrig avtatt betraktelig i de senere år. Av hensyn til vårt handelspolitiske forhold til ovennevnte land finner nærværende

departement bestemt også å burde fraråde en forhøielse av tollen på smult."

Det er nettop fordi jeg vet hvilke sterkt kryssende interesser det her gjelder, fordi jeg vet hvor sterke de krav er som her hjemme kommer om å få op disse priser vi nu har på varene - og jeg tror også jeg vil rose mig av å vite hvor langt vi tør gå for ikke å skade våre handelspolitiske forhold - det er nettop ut fra disse betraktninger jeg har vært med på å imøtekomme det kravet et lite stykke på vei. Fra en 60 øres grunntoll, som blev krevet, går vi ned i 25 øre, det er det vi gjør. Importregulering på en sådan vare anser jeg upraktisk. Det er ikke fordi jeg i og for sig har noe imot at man heller går til importregulering enn til toll; det har jeg jo selv gjort mig til talsmann for tidligere i år under behandlingen av tolltariffen; det er kun fordi jeg anser det lite praktisk i dette tilfelle. Jeg skal ikke gråte om Stortinget nedvoterer dette; men jeg tror at vi ved denne lille imøtekommelse kunde ha tilfredsstillet et meget sterkt krav fra fleskeprodusentene, og jeg tror nok at den ærede finansminister hadde gjort klokere i ikke å gå så hårdt inn imot det beskjedne forslag som er kommet her.

Hornsrud: Jeg hadde ikke anledning til å være til stede under sakens behandling i komiteen. Jeg synes derfor det er naturlig at jeg sier et par ord til motivering for mitt standpunkt. Når det gjelder den slags saker som det her er tale om, har jeg tidligere gjort rede for mitt standpunkt, som er det at jeg egentlig ikke har noe prinsipielt standpunkt. Jeg har hatt prinsipper i slike saker, men har det ikke lenger. Vi er nødt til å se på det foreliggende spørsmål ut fra rent praktiske hensyn, og da legger jeg nokså sterk vekt på de opplysninger som er kommet fra regjeringen, fra de forskjellige departementer. Jeg har ikke vært istand til å trenge inn i det foreliggende stoff på en sådan måte at jeg har noe å stå på som er betryggende grunn for mig til å hevde et annet standpunkt enn det regjeringen har inntatt. Det ligger ikke deri noen underkastelse under regjeringen i den foreliggende sak eller i noen annen sak. Jeg bygger på mitt eget selvstendige skjønn, men i det øieblikk jeg ikke har fått et selvstendig skjønn som gir mig veiledning til å innta et standpunkt i strid med regjeringens, vil jeg få lov til å følge regjeringen. Jeg er for så vidt enig med hr. Alvestad.

Denne systematiske tollpolitikk som vi nu er kommet inn i, er ikke en linje som løser vanskelighetene. Det er en linje som vi ofte følger i den givne situasjon, fordi der ikke er noen annen grei linje; men det er ingen løsning. Dette systematiske forsøk på å drive vareprisene opover og opover, samtidig som der er sterke tendenser til å drive arbeidslønningene nedover, er jo rent anti-socialt, i strid med all fornuftig utvikling. Her må der før eller senere tas rev i seilene. På hvilken måte, når og hvorledes, skal jeg ikke uttale mig om; men at vi vil måtte komme til å ta rev i seilene, er jeg aldeles overbevist om - med mindre man kan tenke sig at vi helt kan isolere oss fra verden og være oss selv nok. Men vi må inn på en annen linje, såfremt vi har eksportbehov, og det har vi på mange områder. Det er heller ikke utsikt til at eksportbehovet vil

forandre sig straks. Hvordan vilde f.eks. våre fiskerier være stillet hvis de ikke kunde komme på verdensmarkedet med sin overskuddsproduksjon? Hvilke interesser har ikke vårt skogbruk av å kunne komme på verdensmarkedet? Og vår skibsfart? Den vilde være helt - jeg vil ikke si verdiløs, når det gjelder utenriksfarten, men som jo vilde bli så begrenset at den vilde være nær mot verdiløs - hvilke interesser har ikke den av et fornuftig varebytte mellom nasjonene, et varebytte efter behovet?

Varebytte efter behovet - ganske som produksjon efter behovet - må bli linjen for oss før eller senere. Hvis man er enig i denne tankegang at varebytte efter behovet må bli grunnleggende - det veiledende for Norge - så ligger det naturligvis nær å anta at importregulering er det mest elastiske instrument i den foreliggende situasjon. Med importregulering får vi ta hjem det vi har bruk for - varemengder i forhold til hvad vi kan eksportere - hverken mere eller mindre. Ti i det lange løp kan man jo ikke styrke en svak handelsbalanse ved å låne. Vi må dekke importen ved vår egen eksport, det er ingen bedre måte, det er i grunnen ingen annen vei. Midlertidig kan man nok greie handelsbalansen ved lån; men i det lange løp må varer dekkes med varer - varer mot varer. Og da er det ikke så ganske enkelt bare å si: vi tar ikke imot varer, og vi vil drive prisene ensidig op uansett kjøpeevnen. Vi må regne med at det må være et visst balanseforhold både innadtil - varepriser og kjøpeevne - og i handelsbalansen utadtil. Jeg vil således måtte stemme mot den foreliggende innstilling, hr. president!

Presidenten: De efterfølgende talere har inntil 2 minutter.

Sundby: Hr. Hornsrud og andre av hans kolleger skyter sig nu inn under at regjeringen advarer mot dette forslag; men er ikke det en tom undskyldning? Har ikke regjeringen alltid, når det gjelder slike spørsmål, hyldet det jeg har kalt åreforkalket liberalisme? Hver eneste gang når vi har skullet få en flesketoll f.eks. har jo regjeringen advart. Det viser akkurat det samme når nu finansministeren sier: "Jeg ser til min glede at man ikke har rørt ved flesketollen." Man finner lett undskyldninger, når man ingenting vil. Vi har alltid hatt trusler fra andre land når vi har gjort noe for å beskytte vårt eget marked. Vi hadde trusel fra Holland, da vi innførte smørinnblanding, med margarinrusten bak. Vi gjorde det allikevel. Året efter gikk Holland til en 10-dobbelt sterkere smørinnblanding! Vi hadde trusel fra Sverige, da vi gjennomførte regulering for trelast. Selv har Sverige innført en langt sterkere regulering på en rekke områder senere. Det er ikke forberedt, sier man. Ja, hvorfor har ikke regjeringen forberedt det? Det har i lang tid nu vært en fleskepris som ligger på 2/3 av førkrigsprisen, en fleskepris så lav som vi ikke har hatt på 40 år. Og her er det en luke som ødelegger alt som heter fleskepris. En import av 3-400 000 kg. er nok til å senke verdien av hele denne produksjon som bl.a. er småbrukernes produksjon fremfor alt. Jeg ser det ikke som der er et motsetningsforhold mellom tollbeskyttelse og importregulering her. Denne lille tollbeskyttelse det er

spørsmål om her, er det godt å ha ved siden av en importregulering, og det gleder mig at dette som nu er tatt op fra finanskomiteen, ialfall har satt en rakett i regjeringen et steds, slik at den nu høres ut til å være interessert for importregulering. Den har sandelig hittil ikke vist noen interesse for det på dette område. Jeg er helt enig i at importregulering er nødvendig i ethvert tilfelle bl.a. på grunn av kunstsmulten. Det er riktig at vi ikke skal ha ødelagt vår kassebordeksport; det kan vi ganske sikkert undgå ved forholdsregler som dem som man har truffet i en rekke land, uten at vi derved kommer i motsetningsforhold til England og dets import av kassebord. England har jo selv på en rekke områder beskyttet sitt eget marked, og det forstår nok at vi må gjøre det også. Og vi kan gjøre det uten å gå engelske interesser for nær.

Moseid: Den ærede finansminister viste idag, som så ofte før, at han er en dreven skrankeadvokat. Da det ikke var synderlig av argumenter å anføre mot den toll som foreslåes her idag, gikk finansministeren med full kraft inn mot en toll på kunstsmult som ikke er foreslått - og skremte forsamlingen aldeles forferdelig med hvilke virkninger denne toll vilde kunne ha for vår leveranse av kassebord til England. Nu er det opplyst før, og jeg understreker det på nytt, at det er ikke tale om for øieblikket å foreslå toll på kunstsmult, og det innføres ikke 1 kg. natursmult fra England til Norge, så dette argument, som jo var hovedargumentet i finansministerens tale, vedkommer ikke saken. - Denne sak er ikke kommet så plutselig over regjeringen som den ærede finansminister gav uttrykk for. Den er gjentatte ganger bragt frem både her i Stortinget gjennom dokumenter og gjennom skrivelser fra fleskecentralen til Landbruksdepartementet av 13 april i år, så det er ikke noe sådant nytt system som man ikke har hatt anledning til å tenke over. Det er viljen som har manglet. Den ærede finansminister sa at praktisk talt alle de tollforhøielser som i årenes løp er innført på flekk, på kjøtt, på ull, på egg, de er på samme måte uforberedt; forslagene er tatt op her i Stortinget, kjempet frem her i Stortinget i mange, mange tilfelle mot regjeringens energiske motstand.

Med hensyn til importregulering gjør jeg oppmerksom på at en almindelig importregulering ikke påvirker prisen med en øre, og derfor heller ikke kan bedre det innenlandske marked. Hvis en importregulering skal ha betydning, så må importen skje f.eks. gjennom fleskecentralen, og slik at der er adgang for denne importør til å stimulere den pris som er nødvendig for å kunne skape rimelige produksjonsvilkår i vårt eget land. Hvis det blir løsningen, da er en importregulering på dette område utmerket; men jeg er klar over at regjeringen må ha tid til å bearbeide et slikt spørsmål og derfor ikke kan gå på det straks her. Men derfor er det også riktig hvad her er fremholdt av hr. Sundby, at dette med toll og importregulering er ikke motsetninger; det er to forskjellige former hvorved man kan nå frem til et rimelig resultat.

Hognestad: Jeg vil bare si til hr. Hornsrud at jeg synes det er liten sammenheng her mellom hans tale idag og den

begeistrede tale han holdt når det gjaldt tollen på manometre. Når det er tale om prisforhøielse, vil jeg minne om egg tollen, som er langt høiere enn eggprisen. Den behøver ikke i alle tilfelle å bety en fordyrelse; det er en beskyttelse mot dumpinginnførsel. Det er den måte tollen må virke på. Finansministeren talte, som hr. Moseid nevnte, om kunstsmult. Det er jo å blande kortene. Likesom hr. Moseid vil jeg minne om at de aller fleste tollsatser som er vedtatt, også de aller fleste industritollsatser som er vedtatt, er vedtatt mot regjeringen. - Hadde hr. Alvestad tatt opp det forslag i finanskomiteen som han nu har tatt opp, kunde jeg godt ha sluttet mig til det; men det er vel på grunn av at han føler at han har ikke noen saklige argumenter mot denne tollsats, at han nu kommer og tar opp et forslag som han ikke tok opp i komiteen. Jeg vil si, at hvis bare regjeringen vilde håndheve en importregulering ordentlig, så mener jeg den var å foretrekke. Men skal importkvantumet fastsettes efter de siste 3 år, vil det bety en stigning i importen, og jeg tror det vil bli meget vanskeligere å opta forhandlinger med Amerika om kvoter enn å legge på en liten toll. Slik som forholdene ligger an, vil jeg oprettholde innstillingen, men hadde den vært mere utredet, vilde jeg prinsipielt ha gått med på en importregulering.

Presidenten: Hr. Alvestad har hatt ordet to ganger under denne debatt, og får ordet kun til en kort bemerkning.

Alvestad: Hvis det ikke skulde bli prisforhøielse på disse varer, så vet jeg ikke hvilken fordel landbruket skal ha av dette. En prisforhøielse er det som alene byr fordel, ikke noe annet. Og så vil jeg bare gjøre opmerksom på den selvfølgelighet, at her må man erindre at de 25 øre som er foreslått i toll, de betyr på grunn av tillegget 45 øre. Fleskeprisen idag eller igår var på Oslo slaktehus for store svin 50-55 øre pr. kg., og tollen på dette produkt blir altså 45 øre. Jeg vil bare sammenholde disse to tall, det er nok til å konstatere at tollene her ikke står i noe som helst rimelig forhold til denne vares pris som det her er tale om. Jeg vil be at der blir votert alternativt mellom innstillingen og mitt forslag.

Lykke: Det er nettopp den urimelige pris som denne vare er kommet ned i, som gjør fleskecentralens og fleskeprodusentenes krav noe berettiget. Det er nemlig den lave pris av 11 dollars mot en pris ellers av 17-18 dollars, altså normalt en pris av 70-80 øre kiloen ufortollet, mot idag 40 øre, det er nettopp den som gjør at dette forslag er kommet frem. Når rett var, skulde man her ha en glidetoll efter innkjøpsprisen.

Braadland: Jeg er enig i at de handelspolitiske hensyn må veie sterkt når man drøfter en sak som denne, men jeg vil få lov til å gjøre opmerksom på, at det dreier sig om her, det er handelspolitisk sett bagateller. Selve tollforhøielsen blir høit regnet 60 000 kroner, og hvis vi regner på fob.-verdien av vår smultimport, fob.-verdien av vedkommende utenlandske eksport, vil hele greien dreie sig om 200 000 kroner. Ser vi disse tall i relasjon til vår samlede fleskeproduksjon, må man

innrømme at de handelspolitiske hensyn her ikke kan veie noe særlig tungt.

Sundby: Jeg vil gjerne ha understreket hr. Lykkes opplysning om hvor lav importprisen er, for derigjennem å klarlegge at det er ikke normale priser man her har med å gjøre. Man kan ikke trekke den slags sammenligninger som hr. Alvestad gjør, dette er bare dumpingpartier, de befinner sig i ingenmannsland, for alle land har beskyttet sig på en eller annen måte, derfor er det ville partier som selges til priser som ingensteds hører hjemme. Det er forklaringen til at man må ha den slags tollbeskyttelse, og det er også forklaringen til at det er tilstrekkelig til å underminere, hvad man ellers gjør for å beskytte sig mot verdenskrisen, når slike billige partier kan komme inn. - Så vil jeg si til presidenten at vi må ikke få alternativ votering her. Jeg for min del akter å stemme subsidiært for hr. Alvestads forslag, jeg finner det likeså nødvendig som komiteens forslag.

Presidenten: Hr. Moseid har hatt ordet to ganger tidligere under denne debatt og får nu ordet for tredje gang kun til en kort bemerkning.

Moseid: Jeg forlangte ordet for å uttale det samme som hr. Sundby avsluttet sin tale med. Jeg for mitt vedkommende ser det slik at det er nødvendig å rette en henstilling til regjeringen om å ta op spørsmålet om importregulering, uansett om tollen blir gjennomført eller ikke. Jeg vil derfor også stemme for det forslag.

Komiteen hadde innstillet:

Fra den tid Kongen bestemmer forhøies tollene på smult og ister fra kr. 0,10 til kr. 0,25 pr. kg.

Presidenten: Ved siden av innstillingen foreligger hr. Alvestads forslag sålydende: "Det henstilles til regjeringen å innføre importregulering av smult og ister."

Alvestad: Mitt forslag er i motsetning til innstillingen.

Presidenten: Det er henstillet til presidenten ikke å benytte alternativ votering. Presidenten mener at man først må votere over innstillingen. Hvis den blir vedtatt - er det så at hr. Alvestad da ikke oprettholder sitt forslag?

Alvestad: Nei, da vil ikke jeg legge ennu mere tyngsler på flesk. Hvis innstillingen bifalles, frafaller jeg mitt forslag.

Hornsrud: Da vil jeg opta det forslag.

Statsråd Lund: Såvidt jeg forstod, var der også uttrykt fra hr. Sundbys side den forutsetning, at hvis innstillingen skulde bli vedtatt, vilde han henstille til regjeringen å opta spørsmålet om importregulering. Hr. Alvestads forslag går ut på at regjeringen skal i alle tilfelle iverksette

Møte for lukkede dører, Stortinget 28. juni 1934

importregulering, og da vil det være rimelig, hvis der blir vedtatt nu en tollforhøielse, at man innskrenker sig til å henstille til regjeringen å opta til overveielse å innføre importregulering.

Lykke: Det må være en selvfølge, hvis innstillingen blir vedtatt og man fremdeles vil ha et forslag om importregulering, at det må gå ut på en henstilling.

Presidenten: Stortinget skal få avgjøre det.

Votering:

1. Komiteens innstilling blev med 86 stemmer ikke bifalt.
2. Alvestads forslag bifaltes mot 5 stemmer.

Presidenten: Presidenten går ut fra at ingenting offentliggjøres ut over det regjeringen finner fornødent i anledning den siste beslutning. - Ingen har gjort noen innvending, og der vil bli gått frem på den måte.

Protokollen for det hemmelige møte referertes uten å foranledige noen bemerkning.

Møtet hevet kl. 11.15.